

بەشداریکردنی بزوتنه‌وهی ژنانی کورد نژ بە توندوتیژی (KWAHK)

له کۆنفرانسی ئەوروپی تایبەت بە «بەتوندوتیژی بە بیانووی بە نامووسپەرستیەوه»

له‌رۆژانی 7 و 8ی ئۆکتۆبەری 2004 دا ریکخراوی ژنانی کورد نژ بەتوندوتیژی KWAHK بەشداریکرد له کۆنفرانسیکدا له شاری ستۆکھۆلم که ریکخراوی‌هاوبەشی ژنانی‌سوید Kvinnoforum ریکخستبوو له‌ژێر ناویشانی Honour Related Violence within a Global Perspective; Mitigation and Prevention in Europe واتە «توندوتیژی گریدراو بەنامووسپەرستیەوه؛ خاوەکردنەوهو پیشگیری له ئەوروپادا»

کونفرانسه‌که که دوو رۆژی خایاند له‌لایەن ئانیتا گراندین وه‌زیری پیشوو و هه‌روه‌ها ئەندامی کومیسییۆنی ئەوروپا بە‌پێوه چوو. هه‌روه‌ها خاتوو سیلفیا مەلیکه‌ی سوید و خاتوو مۆنا سالین وه‌زیری هاو‌په‌یوه‌سته‌گی (ئەنتی‌گراسیۆن) بەشداریان تێدا کرد. باقی بەشداران له هه‌لسووروان و به‌پرسانی ریکخراوی جۆراوجۆری ژنان و ه‌ی‌تر بوون که له ولاتانی ئەوروپاوه هاتبوون. سه‌ری‌زی باسه‌کانی رۆژی یه‌که‌می کونفرانس بریتی‌بوون له:

- توندوتیژی گریدراو بەنامووسپەرستی (ت.گ.ن) مافی مرۆف و پیاوسالاری، یه‌کیه‌تی ئەوروپا،
 - ژیان له‌گه‌ڵ هه‌ره‌شە‌ی توندوتیژی گریدراو بەنامووسپەرستی (پیاویکی ئینگلیزی به‌سه‌ره‌تی خۆی گێڕایه‌وه که چۆن به هۆی خۆشویستنی و پیکه‌وه‌ژنی له‌گه‌ڵ هاوسه‌ره به‌نگ‌لادیشیه‌که‌ی تووشی هه‌ره‌شە‌ی توند و خۆشاردنه‌وه بووه . . .)،
 - توندوتیژی گریدراو به نامووسپەرستی له چوارچێوه‌یه‌کی ئەوروپاییدا،
 - نابونه‌یت، هاو‌په‌یوه‌ستبوون، پشتگیری له لایەن ئەوروپاوه؛
- له‌م به‌شه‌دا له‌لایەن کواکه‌وه نه‌ه‌ند به‌گیخانی باسیکی پیشکه‌شکرد که تێیدا تیشکی خسته سه‌ر ئەزمونی کواک له کارکردن و هه‌لمه‌تکردن بۆ ووروزانی رای گشتی جیهانی و کوردی و ستراتژییه‌تی له‌بار بۆ بنبرکردنی توندوتیژی نامووسپەرستانه و قه‌زیه‌ی هیشوو یونس ی وه‌کو نمونه هینایه‌وه. نه‌ه‌ند به‌گیخانی پێی له‌سه‌ر نه‌وه داگرت که توندوتیژی و کوشتنی نامووسپەرستانه مه‌سه‌له‌یه‌کی زۆر هه‌ستیار و ئالۆزه و کارکردن له‌سه‌ر نه‌وه تیگه‌ییشتنیکی قوول و هۆشکاری و لیکدانه‌وه‌ی فره مه‌ودای پێویسته و نایب‌ت له چوارچێوه‌یه‌کی ئایدیۆلۆژییه‌وه سه‌رنجی لێ‌ددریت. هه‌روه‌ها نه‌وه‌ی راگه‌یاند که میدیای جیهانی و رۆژنامه‌وانان ده‌ب‌ن زۆر به ئاگاییه‌وه له‌سه‌ر ئەم باسه بنووسن و خۆیان له ئاخاوتنی په‌نماو و ساده و ووروزینه‌ر بپارێزن. نووسین له‌سه‌ر ئەم مه‌سه‌له‌یه نابی بوار بره‌خسینیت بۆ ستیگماتیزه‌کردنی کۆمه‌لگای کورد و کولتوری کوردی و دروستکردنی بیروپا و کرده‌وه‌ی ره‌گه‌زه‌په‌رستانه. کورد یه‌که‌یه‌کی چه‌سپاو و نه‌گۆر نیه به‌لکو له‌گه‌شه‌کردن دایه و ده‌نگی جیا و گروپی جیا ده‌گه‌رته‌ خۆی که نه‌ژی دیاره‌ی توندوتیژی نامووسپەرستانه خه‌بات ده‌کات. بوونی ریکخراوی کواک و چه‌نده‌ها ریکخراوی دیکه له‌ناو کورد به‌لگه‌ی ئەو فره‌ده‌نگی و گه‌شه‌کردنه‌یه. له‌ کۆتاییدا لیستیکی داواکاری پیشکه‌ش به ئاماده‌بووان کرد و پێی له‌سه‌ر نه‌وه داگرت که بۆ دروستکردنی گۆران و چاککردنی باروئۆخی ژنانی ناو کۆمه‌لگا ئیتنیکیه‌کان پێویسته ده‌سه‌لاتدارانی ئەوروپی و بریارده‌ر و ئاژانسه تایبته‌ ده‌وله‌تیه‌کان و ریکخراوه ناحکومیه‌کان هاوکاری و راویژکاری له‌گه‌ڵ ژنانی خه‌باتگێڕ و که‌سایه‌تی تایبته‌ندی ئەم بواره‌دا بکه‌ن.

هه‌ر له‌م رۆژهدا چه‌ندین کارگه (Workshop) ریکخرا که به شیوه‌یه‌کی تێروته‌سه‌ل ئەم باب‌ه‌تانه‌ی خواره‌وه‌یان خسته‌به‌ر لیکدانه‌وه و قسه‌و‌یاس. پاشتر راپۆرتی هه‌ریه‌که له کارگه‌کان پیشکه‌ش به کۆبوونه‌وه گشتیه‌که کرا.

- هه‌ل‌ومه‌رجی توندوتیژی گریدراو به نامووسپەرستی (ت.گ.ن) له ئەوروپادا،
- پارامیتره‌کانی پشتگیری ده‌روونی و باشترین پراکتیک سه‌باره‌ت به ت.گ.ن،
- رۆلی خۆیندنگ‌کان و نه‌نستیتۆ فیکارییه‌کان،
- چۆن ت.گ.ن ده‌ب‌یته پرسیکی ئەوروپایی،
- ستراتژییه‌کان بۆ خه‌بات له‌ژێر ت.گ.ن،
- رۆلی به‌شداریدانی کۆمه‌لایه‌تی و ئەنتی‌گراسیۆن (هاو‌په‌یوه‌ستبوون) له خاوەکردنه‌وه‌ی ت.گ.ن دا.

بایه‌کانی رۆژی دووه‌می کونفرانسه‌که:

- لایه‌نه یاساییه‌کانی ت.گ.ن،
- پشتگیری و هاوکاریکردن له‌نیوان پۆلیسی ئەوروپادا،

- ئەوکاتەى كە سىستەمى ياساىى كارىگەرى نىه.
- دووبارە پىنئاسە كەردنى ت.گ.ن لەئەورووپادا؛ دىمەنەكانى ناھاتوو.
- كارگەكانى ئەم پۆژە برىتى بوون لە:
- بابەتەكانى لەمەر پۆلىس و بەتاواندانانى ت.گ.ن.
- پلانكى ئەوروپى بۆ ھەنگاواھوشتن.
- باشتىرین شۆئەكانى پىشگىرى.

بەدرىژاى كونفرانسەكە پىشانگای چەندىن تابلۆى ژنانى كورد پىشان درا. ھەر تابلۆيەك پىكھاتبوو لە سىبەش: وینەى ژنىك، بەسەرھاتەكەى و تابلۆيەكەى ئەو ژنە. ئەم پىشانگايە بەشكە لە پۆژەيەكەى ھاوبەشى كواك لەكەل رىكخراوى بالندەبارانى فەرەنسى و سەنتەرى رۆشنىبرى و راگەياندىنى ژنان لە سلیمانى، بەناوى ”ژيانى ژنان، رومانىنى ھونەرمەندان” (بروانە www.kurdishmedia.com/kwahk).

لەم بەشەى كونفرانسەكەدا ئەحمەد ئەسكەندەرى لەلایەن كواكەو بەكورتى باسى پۆژەى «ژيانى ژن، رومانىنى ھونەرمەندان»ى كرد كە بەپىشاندىنى چەندىن تابلۆ سەبارەت بە ژنانى كوردستان لەھەردوو رۆژەكەدا سەرنجى بەشدارانى كونفرانسەكەى بۆلاى خۆى راكىشابوو. لەم باسەدا شۆئەى لەھاىكبوونى پۆژەكە و ئامانجەكانى ئەم پۆژەيەو چۆنەتى بەرپۆئەچوونى رەوتى پۆژەكەو ھەروھا ئەو ژنانەى كە بەشدارى پۆژەكەبوون بەكورتى بۆ بەشدارانى كونفرانس روونكرایەو.

پاشان راپۆرتى ھەركامە لە كارگەكان پىشكەش بە كۆبوونەوھى گشتى كونفرانس كرا و لە ئەنجامىشدا راگەياندىنى كۆتايى بەناوى «بەياننامەى ستۆكھۆلم، پەسندكردنى پلانكى بۆ چالاكى لە ئەورووپادا» خرايە بەردەم بەشدارانى كونفرانس و بەيەكدەنگىيەو پەسندكرا.

دواىین بەشى كونفرانس برىتى بوو لە وتارى مۇنا سالىن وەزىرى ھاوپەيوەستبوونى سوید كە سەبارەت بە سىياسەتى حكومەتى سوید، رىگاچارەكان و مەترسىيەكان و ھەروھا ئەو بابەتانەى كە لە كونفرانسى مانكى دىسامبرى ناھاتوویدا كە حكومەتى سوید رىكى خستووہ قسەوباسى كرد.

لەم كونفرانسەدا ھەروھا لەلایەن كواكەو ەرمخشان زولال و لەلایەن رىكخراوى بالندەبارانى فەرانسەوہ ئىدیت ھىنرى بەشداربوون.

ئەم كونفرانسە بەگشتى مەودايەكەى لەبارى رەخساند بۆ ئالوگۆپى بىرورای جياواز و گوگرتن لە ئەزموونى ژمارەيەكى زۆرى رىكخراوى چالاک لەم بوارانەدا لە ولاتانى دىكەى ئەورووپا. ھاوكات بەھۆى بەشدارى چالاکانەى ژمارەيەك لە پىسپۆران و ھەلسووراوانەوہ توانرا تىشكەبخرىتە سەر لایەنە جياوازەكانى توندوتىژى بەرامبەر بەژنان بە بيانوى نامووسپەرسىيەوہ. ئەوہش ئاشكرایە كە ئەم دياردەيە لە ھەموو ولاتانى ئەورووپا بەشۆئەى جياجيا ھەيە با لەلایەن حكومەتەكان و يان تەنانەت ھىندىك لەرپىكخراوہ نامىرىيەكانەوہ (NGO) گرىنگى پىنەدرايىت و يان لە ھىندىك لە ولاتان بەناوى دياردەى تايبەت بە بىگانەكانەوہ سەرىۆشى لەسەر دانرايىت. ئەم كونفرانسە ئەوہ دەگەيەنىت كە پرسى توندوتىژى كریدراو بەنامووسەوہ بووہتە پرسى ھەموو ئەورووپا و ھەربۆيە بۆ بەگژناچوونى ئەم دياردەيە ھەولێكى ھاوبەش لە ناستى يەكىيەتى ئەورووپا پىنويستە.

Email: info@kwahk.org

Kurdish Women Action against Honour Killing

www.kwahk.org